

دانشنامه‌ی فرهنگ و تمدن گیلان

تعزیه در گیلان (۲)

فرامرز طالبی

عزت‌الله صمصام

سرشناسه : طالبی، فرامرز، ۱۳۳۹ -
 عنوان و پدیدآور : تعزیه در گیلان / فرامرز طالبی،
 عزت الله صمصام.
 مشخصات نشر : رشت: فرهنگ ایلیا، ۱۳۹۳
 مشخصات ظاهری : ۳۲۶ ص.
 فروست : دانشنامه‌ی فرهنگ و تمدن گیلان ۵۹.
 شابک : دوره: ۵-۳۷۶-۱۹۰-۹۷۸-۹۶۴
 ج. ۱: ۲-۳۷۷-۱۹۰-۹۷۸-۹۶۴
 ج. ۲: ۳۷۸-۱۹۰-۹۷۸-۹۶۴
 موضوع : تعزیه - ایران - گیلان - تاریخ.
 موضوع : تعزیه خوانان - ایران - گیلان.
 شناسه افزوده : صمصام، عزت الله، ۱۳۲۶ -
 رده بندی کنگره : ۱۳۹۳ ب ۲ الف / ۴۲۱۲ PIR.
 رده بندی دیویی : ۵۱۲ / ۲۸
 شماره کتابخانه ملی: ۳۵۵۸۰۵۳.

دانشنامه‌ی فرهنگ و تمدن گیلان - ۶۰

تعزیه در گیلان (۲)

فرامرز طالبی، عزت‌الله صمصام

سرپرست مجموعه: فرامرز طالبی

آماده‌سازی و نسخه‌پردازی: کارگاه نشر فرهنگ‌ایلیا

چاپ نخست: ۱۳۹۳ شماره‌گان: ۲۱۰۰ نسخه شماره نشر: ۴۷۶

استفاده‌ی پژوهشی از این اثر با ذکر مأخذ آزاد است.

هرگونه استفاده‌ی تجاری از این اثر، به هر شکل، بدون اجازه‌ی کتبی ناشر، ممنوع است.

نشانی: رشت، خ آزادگان، جنب دبیرستان دکتر بهشتی (خ صفایی)، خ حاتم، شماره‌ی ۴۹.

تلفن: ۳۲۴۴۷۳۳ - ۳۲۴۴۷۳۲ - ۱۳۱ دورنگار: ۳۲۲۱۸۲۸

پست الکترونیکی: E.mail: nashreilia @ yahoo.com

سایت‌های اطلاع‌رسانی: www.nashreilia.ir و www.artguilan.ir

یادداشت شورای پژوهشی دانشنامه

ایران زمین، پهنه‌ی گسترده‌ای است با اقلیم‌ها، فرهنگ‌ها و خرده‌فرهنگ‌های گوناگون. شناخت و معرفی این اقلیم‌ها، نقشی بسزا در شکل‌گیری فرهنگ ملی دارد.

دانشنامه‌ی فرهنگ و تمدن گیلان بر آن است تا با معرفی ویژگی‌های فرهنگی و طبیعی این بخش از سرزمین ایران، گامی کوچک در شناخت فرهنگ بومی و ملی بردارد.

این مجموعه با همراهی و همدلی گروهی از پژوهشگران فرهیخته‌ی دیارمان و با همت حوزه‌ی هنری گیلان و دوستانمان در انتشارات فرهنگ‌ایلیا به سرانجام رسیده است. تلاش همه‌ی آنان را ارج می‌نهم.

فرامرز طالبی مسعودیورهای

های میرزا فردا محمد

یادداشت حوزه‌ی هنری گیلان

گیلان بی‌هیچ گرافه و گمان، یکی از کهن‌سال‌ترین زیستگاه‌ها و خاستگاه‌های فرزندان ایران زمین است. این سرزمین سحرانگیز و خرم چون رشک بهشت، فراخنای تاریخ ایران و فرازگاه تاریخ تشیع ایران است. گیلان از دیرین روزگاران، پناهگاه گریزندگان از ستم خلفا بوده و چه بسیار از دین‌داران و پناه‌آورانی که در این دیار بالیدند و با یاری مردمان آن، حکام جور و ستم را از تخت فروکشیدند.

این دیار همان دیاری است که علویان را از تیغ ستم خلفای اموی و عباسی پاس داشت، همان دیاری است که بیگانگان یونانی، عرب و ترک هرگز نتوانستند بر آن دست یازند و از آن باج ستانند.

ولی امروز از گیلانِ بزرگ چه مانده است جز نشانه‌هایی در دل کتاب‌های تاریخ و بناهایی که رو به ویرانی‌اند و یادها و نواهایی در باورها و آیین‌ها و آواهایی که بر زبان مردان و زنان این دیار به زیبایی نشسته‌اند و بر شیوه‌های زیست مردم این سامان دلالت دارند.

برای شناخت آنچه از این میراث بزرگ مانده است، باید گام‌های استوار برداشت و دست‌آورد پژوهش‌ها و تحقیقات اندیشمندان را گرد آورد و به نسل جوان و نسلی که فردای این دیار از آن اوست، سپرد.

شناخت و بازکاوی این زوایای آشکار و پنهان از سال‌ها پیش
اساسی‌ترین دغدغه‌ی فکری و فرهنگی ما بود و امروز دانشنامه‌ی
فرهنگ و تمدن گیلان گامی کوچک ولی محکم در راستای رسیدن به این
هدف است.

این مجموعه حاصل تحقیقات و پژوهش‌های جمعی از گیلان‌شناسان
زبده است. پُر بی‌راه نیست که برنامه‌ریزان بتوانند از نتایج این مطالعات و
پژوهش‌ها در روند توسعه‌ی فرهنگی، اجتماعی و حتی اقتصادی برای
ترسیم چشم‌انداز آینده‌ی استان سود برند.

بر خود فرض می‌دانم از تمامی کوشندگان این کار سترگ، به ویژه
محققان و پژوهندگان، ناشر گرامی و شورای محترم پژوهشی دانشنامه‌ی
فرهنگ و تمدن گیلان تقدیر نمایم و سپاس‌گزار همه‌ی دوستانی باشم که
مشوق ما برای ادامه‌ی این راه هستند.

غلامرضا قاسمی

فهرست

- بانیان تعزیه ۱۵۷
- تعزیه خوان ها، محل اجرا و ۱۶۰
- لشت نشا (۱۶۰) / آمشه (۱۶۳) / فستم (۱۶۹) / چهارده (۱۷۰) / گوشکجه جان (۱۷۰) / کوچصفهان (۱۷۱) / گیلوا (۱۷۶) / لنگرود (۱۷۷) / ضیابر (۱۷۹) / خمام (۱۸۱) / گشت فومین (۱۸۳) / صومعه سرا (۱۸۶) / کلویر انزلی (۱۸۸)
- گروه های تعزیه خوان ۱۸۹
- گروه میرزا اسدالله صمصام بزرگی لاشایی (۱۹۰) / گروه ابوالقاسم مفتاح بکایی (۱۹۱) / گروه غلامعلی درویش (مهاجر قفقازی) (۱۹۳) / گروه شیخ مرتضی ظفری ضیابری (۱۹۳) / گروه عنایت الله صمصام بزرگی لاشایی (۱۹۴) / گروه غلام نوشاددل (۱۹۶) / گروه رضا سالاری (۱۹۷) / گروه کاس آقا امینی (۱۹۸) / گروه رمضان علی بهاری (۱۹۹) / گروه محمدحسین صمصام بزرگی (مسلم بن عقیل) (۲۰۰) / گروه احمدعلی دهقانی (۲۰۱)
- برخی از بزرگان تعزیه ۲۰۳
- ملا موسی مرد (۲۰۴) / اسدالله صمصام بزرگی (۲۰۵) / ابوالقاسم مفتاح بکایی (۲۰۸) / عنایت الله صمصام بزرگی (۲۰۹) / قاسم سیاه لاهیجانی (۲۱۰) / ملانظر علی رحیم پور (۲۱۱) / فتح الله یوسفی گیلوانی (۲۱۲) / یعقوب یوسف زاده طارمسری (۲۱۲) / میرزا علی اکبر سالاری (۲۱۳) / محمد سالاری (۲۱۳) / رضا سالاری (۲۱۳) / ابوالقاسم سالاری (۲۱۴) / محمد رضا رحیم پور (۲۱۴) / محمد بردبار طارمسری (۲۱۵) / حسن یکتا طارمسری (۲۱۵)

رمضان علی باغبانی طالمی (۲۱۶) / رمضان علی بهاری (۲۱۶) / صالح فرید
 (۲۱۷) / حسین فلاح گیلوانی (۲۱۸) / هوشنگ فتونی (۲۱۹) / ایوب بصیری
 (۲۲۰) / محمد قلمزن (۲۲۰) / عبدالله محسنی رودبارکی (۲۲۱) / مرتضی
 حسین زاده جوربابی (۲۲۲) / غلام رضا تیغ نورد (۲۲۲)

۲۲۳ دیدار با برخی از تعزیه خوان ها

میراحمد میری (۲۲۴) / محمدحسین صمصام لاشایی (۲۲۷) / علی اسمی
 (۲۲۹) / میر اصغر آشکار (سیدنوری) (۲۳۲) / احمد رهنما (۲۳۴) / مصطفی
 رحیم پور (۲۳۷)

۲۴۱ پایان سخن

۲۴۲ پی نوشت

۲۴۶ کتاب نامه

۲۵۳ آلبوم عکس ها و اسناد

۲۹۷ نمایه

۳۲۳ چکیده انگلیسی